

**Klebelsberg Emlékház
Pesthidegkút
2021**

Klebelsberg Emlékház, 2021

Előadások, kiállítások, találkozók
gróf Klebelsberg Kuno egykori kultuszminister
pesthidegkúti otthonában

Visegrádi Négyek Építészeti Alapítvány
<http://v4fund.archi/>, <https://klebelsbergkastely.hu/>
E-mail: v4@v4fund.archi
Levelezési cím: 1029 Budapest, Tátra u. 7.

A kiadásért felel: Kálmán Ernő DLA, alapítvány kuratóriumának elnöke
A kiadványt készítette, Albrecht Beáta, Rubóczki Erzsébet
V4 Építészeti Alapítvány
Grafika: Flórián Gábor Typoézis Kft.

Szakmai partner a VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár

Támogató:

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

© Visegrádi Négyek Építészeti Alapítvány 2021.

Tisztelt Olvasó,

Az előjelekből úgy lehetett sejteni, hogy 2021-ben kevesebb programra és személyes találkozásra lesz lehetőségünk, mint a korábbi években, hiszen a Klebelsberg Emlékház terveit és életét is nagymértékben korlátozták a járványhelyzet miatt elrendelt szigorítások. Azonban az Emlékházat működtető Visegrádi Négyek Építészeti Alapítvány munkatársaiként próbáltuk megtalálni azokat az eszközöket, amelyek segíthetik a közönség által kedvelt programjaink folytatását, nem kell lemondani megkezdett sorozatainkról, mi több, újabbak beindításáról sem.

S ha sorozatokról beszélünk, mindenekelőtt dr. Bellák Gábor művészettörténész képzőművészeti és Windhager Ákos összehasonlító irodalomtörténész zenetörténeti előadásait kell megemlíteni, amelyek kifejezetten az Emlékház felkérésére formálódnak már több éve.

S hogy pontosan mit értsünk e felkérés alatt? Szervezőkként olyan gondosan felépített tematikai sorozatok összeállítására kértük fel a két előadót, amelyek a két világháború közötti negyedszázadhoz, így közvetve és közvetlenül Klebelsberg Kuno miniszterségéhez kötődnek, és lehetőleg új megközelítésben, mondhatnánk, eddig kevésbé ismert részterületeket feltárva mutatják be a korszak képző- és zeneművészeti arcát. De említhetjük a VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár történész munkatársait is, akikkel 2017 óta dolgozunk együtt, és akikkel számtalan okos előadását hallhattuk eddig is, és 2021-ben is.

Köszönet mindenkinek, akik úgy is vállalták a szereplést, hogy az év első felében gyakorlatilag üres teremben – hallgatóság nélkül – kellett fellépniük. Ám némileg kárpótolhatta őket, hogy előadásukat filmre vettük, illetve Facebook csatornán élőben közvetítettük... S e jó szokásunkat, filmkészítői gyakorlatunkat megtartva így tettünk akkor is, amikor már

„szabad volt a vásár” és látogathatók lettek az emlékházi programok.

A következő oldalakon így nem csak az összefoglalókat olvashatják el mindarról, ami 2021-ben a Klebelsberg Emlékház falai között történt, hanem a programokhoz rendelt QR kódok segítségével – melyek az előadásokról készült filmekhez vezetnek – mintegy élőben is élvezhetik az elhangzottakat.

S ha a bevezetőben azt mondtam, hogy kevesebb programmal számoltunk 2021-ben, rövid összefoglalóm végén kimondhatom azt is, hogy közel harminc rendezvényünkkel szinte utolértük korábbi önmagunkat. Szerveztünk konferenciát és kiállítást, több előadással kapcsolódtunk a novemberi Klebelsberg napokhoz, és új irodalmi sorozatot is indítottunk a két világháború közötti negyedszázadhoz kapcsolódóan, mi több beemeltük új témaként a filmművészetet is.

S hogy a csendes háttérmunkáról is megemlékeznek: elkezdtük a Klebelsberg Emlékházban található Klebelsberg Könyvtár eddigi – adományozás és vásárlás útján - szépen gyarapodó anyagának a tudományos feldolgozását is, könyvtáros szakember közreműködésével. Ez a munka az Emlékháznak tudományos kutatóhelyként való működését kívánja megalapozni, nem utolsósorban a Klebelsberg Kuno által életre hívott Collegium Hungaricumok szellemében.

Kálmán Ernő DLA kuratóriumi elnök
Albrecht Beáta és Rubóczki Erzsébet
Visegrádi Négyek Építészeti Alapítvány
a Klebelsberg Emlékház
szakmai programjainak szervezői

Pesthidegkút, 2021. december

IDŐRENDI TARTALOMJEGYZÉK

2021. február 26.

Kánon, koncert, közízlés,

Magyar zenetörténet a Greguss-jutalom tükrében, 1911–1941

1. rész - A régi és az új stílus elkülönülése

Első zeneművészeti évkör, 1911–1916

Windhager Ákos PhD előadása

2021. április 23.

Kánon, koncert, közízlés,

Magyar zenetörténet a Greguss-jutalom tükrében, 1911–1941

2. rész - A konzervatív stílus igenlése

Második zeneművészeti évkör, 1917–1922

Windhager Ákos PhD előadása

2021. május 12.

Adalékok a két világháború közötti magyar irodalomhoz

1. rész - Az ápolónő, a hadiözvegy és a szalonhölgy

Az első világháború ábrázolása Tormay Cécile, Kaffka Margit, Szentmihályiné Szabó Mária műveiben

Dr. Kollarits Krisztina előadása

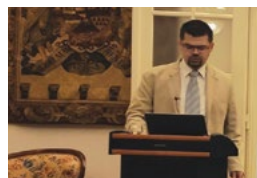

2021. május 19.

A 34. Nemzetközi Eucharisztikus Világkongresszus jelentősége

Magyarország nemzetközi megítélésének szempontjából

VERITAS Esték - Dr. Ligeti Dávid előadása

2021. május 25.

Trianon után – háború előtt. Magyar képzőművészet a két világháború között

Művészcsoporthok, művészegyesületek

1. rész - A tovább élő hagyomány: Nagybánya

Dr. Bellák Gábor előadása

2021. június 2.

Nyolcvan éve történt. Magyarország hadba lépése a Szovjetunió ellen. 1941. június 27.

Kassa bombázása.

VERITAS Esték- Dr. Szakály Sándor előadása

2021. június 4.

Gróf Esterházy János emlékkonferencia

Esterházy János élete és munkásságának jelentősége
Fővédnöki megnyitó előadás - Dr. Latorczai Csaba,
az EMMI közigazgatási államtitkára

A szlovákiai magyar kisebbség történelme 1918-tól
az 1950-es évekig

Dr. Dévavári Zoltán PhD, előadása

Gróf Esterházy János élete és mártírhalála

Dr. Molnár Imre előadása

Az alsóbodoki Esterházy János Zarándokközpont tervei és
a Zoboralja vidéke
Istenes József előadása

2021. június 17.

Adalékok a két világháború közötti magyar irodalomhoz
2. rész - Klebelsberg Kuno irodalmi vállalkozása:
a Napkelet folyóirat (1923–1940)
Dr. Kollarits Krisztina előadása

2021. június 22.

Trianon után – háború előtt. Magyar képzőművészet
a két világháború között
Művészcsoporthok, művészegyesületek
2. rész - Egy társaság mindenekfölött: A Szinyei Társaság
Dr. Bellák Gábor előadása

2021. szeptember 2.

Adalékok a két világháború közötti magyar irodalomhoz
3. rész - Egy sikeres nő a Horthy-korszakban: Tormay Cécile
az író, a szerkesztő és a közéleti ember - Dr. Kollarits Krisztina
előadása

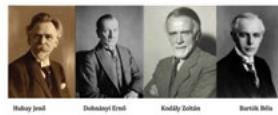
2021. szeptember 6–10.

Gróf Esterházy Jánosra emlékező kiállítás
Az Ars Sacra Fesztivál eseménysorozat programjához kapcsolódó rendezvény.

2021. szeptember 8.

Kánon, koncert, közízlés, Magyar zenetörténet
a Greguss-jutalom tükrében, 1911–1941
3. rész - A világszínpadok meghódítása
Harmadik zeneművészeti évkör, 1923–1928
Windhager Ákos PhD előadása

2021. szeptember 15.

Trianon után – háború előtt. Magyar képzőművészet
a két világháború között
Művészcsoporthoz, művészegyesületek
3. rész - A magyar művészet új szent helye: Szentendre
Dr. Bellák Gábor előadása

2021. szeptember 19.

Kulturális Örökség Napjai
Látogatás a Klebelsberg-kastélyban

2021. szeptember 24.

Gróf Teleki Pál politikusi élete
VERITAS Esték- Dr. Szakály Sándor előadása

2021. október 6.

Kánon, koncert, közízlés,
Magyar zenetörténet a Greguss-jutalom tükrében, 1911–1941
4. rész - Bartók nem alkuszik
Negyedik zeneművészeti évkör, 1929–1934
Windhager Ákos PhD előadása

2021. október 14.

Adalékok a két világháború közötti magyar film történetéhez.
Zilahy Lajos, a filmember
Kurutz Márton előadása

2021. október 27.

Trianon után – háború előtt. Magyar képzőművészet
a két világháború között

Művészcsoporthok, művészegyesületek

4. rész - Ahol minden összeért: a KUT

(Képzőművészek Új Társasága)

Dr. Bellák Gábor előadása

2021. november 3.

Kánon, koncert, közízlés,

Magyar zenetörténet a Greguss-jutalom tükrében, 1911–1941

5. rész - A konzervatív magyar zeneesztétika mérlege.

A hanyatlásról szóló vita.

Ötödik zeneművészeti évkör, 1935–1941

Windhager Ákos PhD előadása

2021. november 10.

Klebelsberg Napok

Klebelsberg népiskolái

Hogyan folyt a tanítás az alföldi tanyákon?

Dr. Sanda István Dániel előadása

2021. november 11.

Klebelsberg Napok

Hóman Bálint történeti és politikusi megítélése napjainkban

Dr. Ujváry Gábor előadása

2021. november 13.

Klebelsberg Napok

A Klebelsberg Kuno-díj 2021. évi díjazottjának,

Roboz Etelka nővérnek a köszöntése

2021. november 13.

Klebelsberg Napok

Gróf Klebelsberg Kunóné Botka Sarolta élete

Nagy Gyöngyi előadása

2021. november 24.

Trianon után – háború előtt. Magyar képzőművészet
a két világháború között

Művészcsoportok, művészegyesületek

5. rész - Távol a politikától: a Gresham-kör művészei

Dr. Bellák Gábor előadása

2021. december 2.

Magyarok temetője, Ó-Románia

A regáti magyarokról

Dr. Makkai Béla Phd, előadása

2021. december 8.

Trianon után – háború előtt. Magyar képzőművészet
a két világháború között

Művészcsoportok, művészegyesületek

6. rész - Az új hivatalos művészet: a római iskola

Dr. Bellák Gábor előadása

2021. december 15.

A soproni névszavazás századik évfordulója – 1921. december 14.

VERITAS Esték - Dr. Ujváry Gábor előadása

www.klebelsbergkastely.hu

www.v4fund.archi

<https://facebook.com/profile.php?id/=100063824538235>

A VISEGRÁDI NÉGYEK ÉPÍTÉSZETI ALAPÍTVÁNY 2021. ÉVBEN RENDEZETT SZAKMAI PROGRAMJAI A KLEBELSBERG-KASTÉLY EMLÉKHÁZBAN

ZENEMŰVÉSZET

Kánon, koncert, közízlés. Magyar zenetörténet a Greguss-jutalom tükrében, 1911–1941. Előadássorozat a 20. század első felének magyar zenetörténetéről, a két világháború közötti évekről.

Sorozatszerkesztő és előadó: Windhager Ákos PhD, összehasonlító irodalomtörténész, az MMA Művészeti és Módszertani Kutatóintézet tudományos munkatársa.

A két évvel ezelőtt elkezdett zenetörténeti előadássorozat 2021-ben is folytatódott. A sorozat szerkesztője és előadója zenehallgatással egybekötött előadásai méltatlanul elfeledett zeneművekre, zeneszerzőkre és eseményekre hívják fel a figyelmet, az úgynevezett Greguss-jutalommal kitüntetett zeneműveket és a korabeli ítések döntési szempontjait mutatva be.

Greguss Ákos irodalomtörténész és felesége 1882-ben kelt végrendeletében 25 ezer forint névértékű kötvényt bocsátott a Kisfaludy Társaság kezelésébe. Az adományozók akarata szerint a Társaságnak harminc év múltán az összeg addig összegyűlt kamatából évente jutalmaznia kellett az arra érdemesült művészeket, illetve műveket. Az ezer-ezer forintos díjakat a következő hat kategóriában adták ki: kritikai irodalmi dolgozat, festészet, drámai színművészeti szereplő, építészet, szobrászat, illetve zenemű. Díjazásban kizárólag magyar művészek Magyarországon bemutatott, illetve megvalósult, láthatóvá lett, azaz a kultúrába bekerült művei, előadásai részesülhettek. ... A Kisfaludy Társaság 1911-ben kezdte meg a Greguss-jutalom kiosztását, az ítések öttagú bizottságának a tagjai akadémikusok voltak, akik mellé az adott szakágak bírálói csatlakoztak. A bírálóbizottság hatéves évkörökben vizsgálta meg a fentebb felsorolt műfajokban készült új alkotásokat.

Zenében a legkülönbözőbb zenei műfajokat tekintették végig a Zeneakadémia és az Operaház vezetői, valamint a társaság elnöksége és egy zenekritikus. Ez utóbbi feladatot az első zenei körben Kern Aurél zenekritikus, az Operaház nagytekintélyű vezetője vállalta, majd a továbbiakban Papp Viktor, aki a konzervatív zenei kritika fontos képviselője volt a korban, és akinek a kritikái igen nagy tudásról, zenei felkészültségről tettek bizonyosságot. Noha az ítések alapvetően konzervatív értékeket képviseltek, műelemzéseik során minden újdonságra felfigyeltek, döntéseiket azonban így is több kritika érte (így többek között Bartók Béla 1935. évi és Visky János 1941. évi díjazásakor).

Az előadó előadásonként egy-egy hatéves évkör zenei termését vizsgálta meg, felsorolva azokat az új műveket, melyeket az egykori zsűri is számításba vett és amelyek közül

végül kiválasztotta az egyetlen díjazottat. Részletesen elemezte a jutalommal elismerteket, miközben kitért a korszak zeneesztétikájára, zenei életére és zenei környezetére is. Az előadások nyomán a hallgatóságnak kellő rálátása nyílt a kor konzervatív zeneesztétikai értékeire, valamint kiderült az is, hogy az akkori döntések mennyire állták ki az idők próbáját, az akkori értékítéletek mennyire voltak helyállók.

KÁNON, KONCERT, KÖZÍZLÉS

Magyar zenetörténet a Greguss-jutalom tükrében, 1911–1941
Előadássorozat a 20. század első felének magyar zenetörténetéről

1. rész

A régi és az új stílus elkülönülése, első zeneművészeti évkör,
1911–1916

Sorozatszerkesztő és előadó:
Windhager Ákos PhD,
összehasonlító irodalomtörténész,
az MMA Művészeti és Módszertani Kutatóintézet
tudományos munkatársa

Előadások a Klebelsberg Emlékházban
(1028 Budapest, Templom u.12-14.) 2021. február 26.,

Greguss Ágost - Pollák Zsigmond metszete (1882)

Rendező: Visegrádi Négyek Építészeti Alapítvány * website: www.v4fund.archi, <https://klebelsbergkastely.hu/esemenyek/>
A rendezvény támogatója az Emberi Erőforrások Minisztériuma

1. előadás:

A régi és az új stílus elkülönülése

Első zeneművészeti évkör, 1911–1916

2021. február 26.

A két világháború közötti időszakban a magyar zenei élet konzervativizmusa nem politikai, hanem ízlésbeli kérdésként jelent meg – szögezte le az előadó. Egy már kialakult zenei kulturális hagyomány alapján döntöttek a művekről, legfontosabb szempontként a hagyománytiszteletet, a témagazdaságot, a szimfonikus gondolkodást, a jó hangszerelést és a magyaros témákat véve alapul; ezekre figyelve méltatták vagy vetették el a zenei műveket. Az első zenei körben Hubay Jenő kapta meg a díjat az első világháború kitörésekor komponált Háborús szimfóniájáért, melyet 1915-ben mutattak be. Hubay egyébként valóban kiváló zenéje tökéletesen megfelelt a fentebb említett esztétikai elvárásoknak. A győztest több tucat mű közül választotta ki a zsűri, több zeneszerző neve és műve azóta feledésbe merült (számos esetben méltatlanul). A zeneművek között szerepelt mások mellett Bartók első vonósnygyese is, amit a konzervatív zenekritikus, Kern Aurél ugyan zseniálisnak talált és melegen méltatott, de mindeközben azt is be merte vallani, hogy

valójában nem érti a bartóki zenét. A konzervatív zenekritikát mindvégig jellemezte a törekvés Bartók, illetve Kodály zenéjének a megértésére. Tegyük hozzá, hogy az 1910-es évek elején a két zeneszerző „pusztán” egy volt a sok között, ám az elkövetkező években fokozatosan emelkedtek ki és találtak mind nagyobb megértésre. A sorozat későbbi előadásai ennek a két zeneszerzőnek a pályafutását a Greguss-jutalommal összefüggésben is részletesen taglalta.

Az előadás megtekintéséhez
olvassa be a ezt a QR kódot

2. előadás

A szerelem három arca – A konzervatív stílus igenlése

Második zeneművészeti évkör, 1917–1922

2021. április 23.

Az előadás megtekintéséhez
olvassa be a ezt a QR kódot

Nagyon gazdag volt ennek a hat évnek a zenei termése, számos sikeres és kevésbé sikeres művet mutattak be. Több kimagasló alkotás született, köztük három színpadi mű: Bartóktól A fából faragott királyfi (1917) és A kékszakállú herceg vára (1918), Dohnányi Ernőtől A vajda tornya (1922). Mindhárom a szerelemkép, a párkapcsolat megváltozását, a modernitás válságát érzékeltette, eltérő módon. E válság szorosan összefüggött a háborúval, illetve a háborút követő évekkel, és a zenében is lecsapódott. Papp Viktor zenekritikus elismerően szólt az 1917-ben bemutatott Bartók darabról, A fából faragott királyfiról, felismerve és elismerve a jelentőségét. „...minden ütemén érzik, hogy szinte művész munkája” – vélekedett róla 1923-ban, de azt is ki merte mondani, hogy a kulcsot még ő sem találja hozzá, mert mint írja „olyan rejtelmes hangvilág, melynek szerkezetét, tartalmát, zeneiségét világosan meghatározni, kritikai fogalmak alá fogni egyelőre igen nehéz feladat”. Papp Viktor és a Gregus-jutalom vállaltan konzervatív bírálói megpróbálták minden új zenét is megérteni, így Bartók, illetve Kodály műveit is. Nem voltak kirekesztők, újra és újra próbálkoztak, ami egy egészen rendkívüli erkölcsi magaslatról, a konzervatív esztétika belső tartásáról árulkodik.

De mit is jelentett az a konzervatív ars poetica, amihez ragaszkodtak? – tehető fel a kérdés. A választ a második kör díjazott zenéje, Szendy Árpád Helikon szvitje kapcsán fogalmazta meg Papp Viktor – jelezve, hogy az alkotás talán az utolsó, amely a magyar zene mintegy száz évvel ezelőtti talajából nőtt ki. Tudjuk – mondta Papp –, hogy a modern, hódító muzsika egészen más, de meg kell becsülni a régi zenekultúrát is. Kisfaludy Társaság ezért úgy döntött, 1922-ben régi típusú zenét fog jutalmazni. Ilyen volt Szendy Árpád 1922-ben komponált szvitje: egy teljes szimfónia, négy tételben. A zeneszerző nemzeti zenei idézeteket emelt be a művébe, de azokat nem harsogta túl, nem lett belőlük apoteózis, nem csinált belőlük politikai gesztust. A darab sajnálatos módon ma nem ismerhető, eltűnt partitúrájára az előadó hosszas kutatást követően talált rá. Ennek alapján bizton állítható, hogy kifejezetten izgalmas, jó zene, amit érdemes lenne játszani és ismertté tenni.

3. előadás

A világszínpadok meghódítása

Harmadik zenei művészeti évkör, 1923–1928

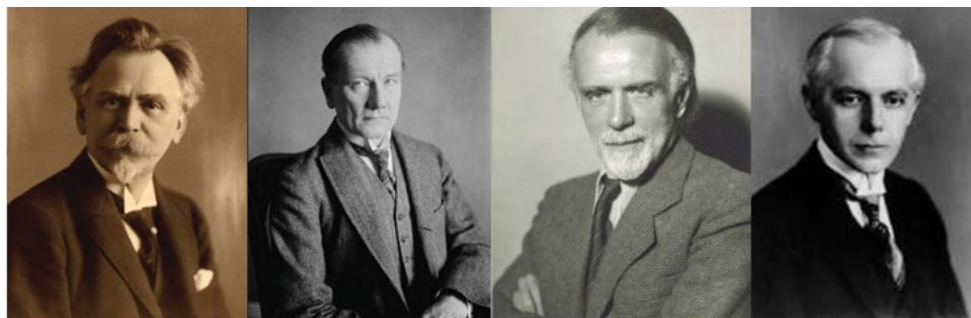
2021. szeptember 8.

Az előadás megtekintéséhez
olvassa be ezt a QR kódot

1923 és 1928 között a magyar zeneszerzők művei a világ élvonalába tartozó zenekarok műsorára is felkerültek, Dohnányi, Bartók és Kodály darabjai sikert sikerre halmoztak. A magyar hangversenyeken rajtuk kívül mások is, többek között – és elsősorban – Hubay Jenő nagyszabású alkotásai tűntek fel. A művelődéspolitikát irányító Klebensberg Kuno felismerte a zenekultúrában rejlő óriási – nemzetépítő, valamint külpolitikai – lehetőséget és az erőforrásokhoz mérve jelentős támogatást

nyújtott a zeneoktatásnak, zenekaroknak, egyesületeknek, de olykor személyesen egy-egy művésznek is. A konzervatív zenei irányzat nagy lelkesedéssel vett részt a munkában: bíráltak, méltattak és elemeztek számukra oly kedves zenét, mint Dohnányi Ernő *Ruralia hungarica* című művét és a számukra oly érthetetlen alkotást is, mint Bartók Táncszvitjét. Az előadás a konzervatív zeneesztétika által aranykornak nevezett időszakot mutatta be annak eredményeivel, mai olvasatával és számos furcsaságával együtt.

Hubay Jenő

Dohnányi Ernő

Kodály Zoltán

Bartók Béla

4. előadás

Bartók nem alkuszik

Negyedik zeneművészeti évkör, 1929–1934

2021. október 6.

*Az előadás megtekintéséhez
olvassa be a QR kódot*

1929 és 1934 között számos olyan magyar zenemű született, amelyet ma mérföldkőnek tekintünk (Bartók: *Zene húros, ütőshangszerekere és cselesztára és Cantata profana*; Kodály: *Galántai táncok és Székelyfónó*), a Greguss-jutalom bírálói azonban Bartók I. szvitjét találták a legalkalmasabbnak a díjra. A zeneszerző, aki eleve távolságtartással kezelte a konzervatív ítézeteket, amikor értesült a felterjesztésről – feltehetően Dohnányitól –, azért nem utasította el rögtön, mert abban bízott, hogy a már Magyarországon is bemutatott II. zongoraversenyét fogják értékelni. A sok zongorista számára ma is lejátszhatatlan versenyművet azonban nem kedvelték meg a bírálók, így választottak ki az életműből egy jóval korábbi, az 1916-ban írt zenét. Bartók nyílt levélben tiltakozott, visszautasította a díjat és azt is megtiltotta, hogy még egyszer felajánlják neki. Az előadás tehát a konzervatív zeneesztétika és a kor vezető zenészei közötti feszültségeket, míg más esetben éppen gyümölcsöző együttműködését mutatta be.

Dohnányi és Bartók (Fotó: MTA BTK ZTI / Molnár Jenő Antal)

5. előadás

A konzervatív magyar zeneesztétika mérlege.

A hanyatlásról szóló vita.

Ötödik zeneművészeti évkör, 1935–1941

2021. november 3.

*Az előadás megtekintéséhez
olvassa be a ezt a QR kódot*

A Kisfaludy Társaság 1941-ben osztotta ki utoljára a zenei jutalmát. Az 1935-ös Bartók-ügyből tanulva egy fiatal szerző friss darabját, Visky János Enigma című művét választották ki. A sajtó azonban ezúttal is támadásba lendült, s feltették a kérdést, hogy miért nem Kodály kapta meg a jutalmat. Papp Viktor zenekritikus és a döntést megkérdőjelezők vitájából a korszak árnyalt esztétikai horizontja rajzolódott ki. Az előadássorozat végén az évkörök bírálatait tette mérlegre az előadó, még egyszer áttekintve, hogy a konzervatív zeneesztétikai irányzat miben alkotott maradandót, és tévedéseiből mit lehet tanulni.

A győztes mű

KÉPZŐMŰVÉSZET

Trianon után – háború előtt

Magyar képzőművészet a két világháború között

Művészcsoporthok, művészegyesületek

Sorozatszerkesztő és előadó: Dr. Bellák Gábor művészettörténész, a Magyar Nemzeti Galéria munkatársa

Harmadik évadjához érkezett dr. Bellák Gábor művészettörténésznek, a Magyar Nemzeti Galéria munkatársának a két világháború hazai művészetét bemutató Klebelsberg emlékházi sorozata. Előadásai eddig is a tárgyalt időszak művészetének számtalan, kevésbé köztudott és gyakran szakmailag sem igazán kitárgyalt jelenségére, alkotójára vagy éppen tematikájára hívták fel az érdeklődők figyelmét. Új, nyolcrészes sorozatával sem vállalt kevesebbet, ezúttal a korabeli művészcsoporthok és -egyesületek működésén keresztül vizsgálta a korszak hazai művészeti jelenségeit. (A sorozat utolsó két előadása 2022-ben folytatódott.)

1. előadás

**A tovább élő hagyomány: Nagybánya
2021. május 25.**

Az előadás megtekintéséhez
olvassa be a QR kódot

Az első előadás a nagybányai művésztelep jelentőségét és hosszú távú hatását tárgyalta. Az 1896-ban alakult művésztelepet a modern magyar festészeti mozgalom elindítójának tartja a hazai művészettörténet. Az akadémikus hagyományokkal és gyakorlattal szakítani kívánó, mindenekelőtt a naturalizmus, a plein air, a l'art pour l'art szemléletet hirdető nagybányai művészek újító elképzelései nem csak a saját korukban hatottak, de messzemenően befolyásolták a magyar festészet későbbi alakulását, így a két világháború közötti művészeti megnyilvánulásokat és tendenciákat is. Nagybányát az 1920-as, 1930-as években is rendszeresen látogatták a magyarországi művészek, Aba-Novák Vilmostól Patkó Károlyig, Boldizsár István-

tól Perlrott-Csaba Vilmosig, Kmetty Jánostól Szobotka Imréig. Nagybánya volt az a hely, amely a trianoni elcsatolás után is, még évtizedeken át eleven hatást gyakorolt a magyar művészet életére. Nagybánya utóéletéről, annak megnyilvánulásairól, egyértelműen felismerhető, illetve rejtőzködő, kevésbé nyilvánvaló jelenségeiről szólt a művészettörténész első előadása.

2. előadás

Egy társaság mindenekelőtt: A Szinyei Társaság 2021. június 22.

Az előadás megtekintéséhez
olvassa be a QR kódot

A Szinyei Merse Pál Társaság 1920 tavaszán, alig egy hónappal a festő 1920. februári halálát követően alakult meg. Célja elsősorban Szinyei emlékének az ápolása volt, de nagyon hamar a magyar művészeti élet legbefolyásosabb szervezetévé vált. Komoly alapítványi támogatásaival nagyértékű díjakkal, ösztöndíjakkal, jutalmakkal segítette azokat a fiatal művészeket, akik akkoriban kezdték pályafutásukat. A Szinyei Társaság adta ki a korszak legszínvonalasabb művészeti folyóiratát, az 1925 és 1938 között megjelenő *Magyar Művészetet*, és a Társaság érdeme volt az is, hogy a vesztes háború után magyar képzőművészeti kiállításokat tudtak szervezni Nyugat-Európában. Így lettek ők – Herczeg Ferenc szavaival – „*Szent István birodalmának [...] igazi diplomatái*”.

3. előadás

A magyar művészet új szent helye: Szentendre 2021. szeptember 15.

Az előadás megtekintéséhez
olvassa be a ezt a QR kódot

Trianonnal nemcsak országrészek, történelmi városok, régiók, gazdasági erőforrások, s magyar állampolgárok milliói veszték el, hanem modern művésztünk olyan ikonikus helyszínei is, mint Kalotaszeg vagy Nagybánya. Az egykori nagybányai művész, Boromisza Tibor már 1922-ben egy új művésztelep alapításának a gondolatával érkezett Szentendrére. Az igazán életképes művésztelepet azonban Réti István nyolc növendéke hozta létre 1926 és 1929 között. Attól fogva Szentendre a modern magyar művészek új zarándokhelyévé vált: Czöbel Béla, Korniss Dezső, Vajda Lajos, Ámos Imre, Kmetty János, Barcsay Jenő és sokak életműve elválaszthatatlanul összefonódott Szentendrével. A városka ekkor vált a művészetek városává, s ezt a szerepét mind mai napig meg is tudta őrizni. De mégis miképpen? Mások mellett erre is megpróbált válaszokat találni az előadás.

Korniss Dezső: Szentendrei motívum II., 1935 olaj, vászon, 120 x 140 cm Magyar Nemzeti Galéria

MEGHÍVÓ

A magyar művészet új szent helye: Szentendre

Művészcsoporthoz, művészegyesületek - magyar művészet a két világháború között előadásorozat

Dr. Bellák Gábor művészettörténész előadása

2021. szeptember 15. szerda, 18:00

KLEBELSBERG Emlékház, 1028. Budapest, Templom utca 12-14.

Trianonnal nemcsak országrészek, történelmi városok, régiók, gazdasági erőforrások, s magyar állampolgárok milliói veszték el, hanem modern művésztünk olyan ikonikus helyszínei is, mint Kalotaszeg, vagy Nagybánya.

Az egykori nagybányai művész, Boromisza Tibor már 1922-ben egy új művésztelep alapításának a gondolatával érkezett Szentendrére. Az igazán életképes művésztelepet azonban Réti István nyolc növendéke hozta létre 1926 és 1929 között.

Attól fogva Szentendre a modern magyar művészek új zarándokhelyévé vált: Czöbel Béla, Korniss Dezső, Vajda Lajos, Ámos Imre, Kmetty János, Barcsay Jenő és sokak életműve elválaszthatatlanul összefonódott Szentendrével.

A városka ekkor vált a művészetek városává, s ezt a szerepét mind mai napig meg is tudta őrizni. De miért? Erre próbált válaszokat találni az előadás.

A rendezvényeken való részvétel feltétele az érvényes védelmi rendszabályok betartása!

A rendezvények ingyenesek, a hely korlátozott befogadóképessége miatt előzetes regisztrációhoz kötöttek. Regisztrálni a v4@v4fund.archi email címen, vagy Albrecht Botlárnál, telefonon a +36 70 3895720 -as számon lehet.

© Rendező-Visegrádi Négyek Építészeti Alapítvány - e-mail: v4@v4fund.archi. A programválasztás jogát fenntartjuk. A rendezvényen videó- és fotófelvételek készíthetők.

website: www.v4fund.archi, <https://klebelsbergkastely.hu/események/>

A rendezvények támogatja az Emberi Erőforrások Minisztériuma

4. előadás

**Ahol minden összeért: a KUT
(Képzőművészek Új Társasága)
2021. október 27.**

Az előadás megtekintéséhez
olvassa be a QR kódot

A két világháború között tucatszám alakultak új művésztársaságok és egyesületek. A huszonhat országos egyesület mellett számos vidéki társaság is működött. Célja valamennyinek az volt, hogy a rokonfelfogású művészeket közel hozza egymáshoz és nem utolsósorban a közönségükhöz. Az 1924-ben, Vaszary János vezetésével megalakult KUT képviselői leginkább a német és francia modern irányzatokból inspirálódtak. Az 1944-ben megszűnt, majd 1950 rendeletileg is beszüntetett társaság szinte minden évben rendezett egy-két nagy kiállítást itthon, s olykor külföldön is. A KUT kiállításain az évek során több mint háromszáz művész mutatkozott be, köztük olyanok is, akik egyébként más társaságoknak is tagjai voltak. Nyugodtan mondhatjuk, hogy a KUT a két világháború közötti magyar művészet legváltozatosabb, s szinte az összes modern irányzatot képviselő csoportja volt.

5. előadás

**Távol a politikától: a Gresham-kör művészei
2021. november 24.**

Az előadás megtekintéséhez
olvassa be a QR kódot

A két világháború közötti magyar művészeti életben létrejött számos művésztársaság és iskola közül a szinte csak virtuálisan létező Gresham-kör hatása bizonyult igazán maradandónak. A „Gresham-kör talán annak köszönhetette megalakulását, hogy a KUT ritkán ülésezett” – írta szellemesen Bernáth Aurél, találóan utalva

arra, hogy a kávéházi viták, beszélgetések jobban segítettek elmélyíteni a művészet kérdései iránti fogékonyságot, mint a szervezett művésztszervezetek éves seregszemléi és a szervezeti kérdések körül forgó vitái. Így a Gresham kávéházi asztala körül alakuló társaság – bár közös, ilyen néven rendezett kiállításuk sohasem volt –, ha stílárisan nem is, de szellemiségében mindenképpen egységesebb képet mutatott a korszak más művészi csoportosulásaihoz képest. A Gresham szellemiségét pedig egy bizonyos csöndesség, az avantgárdtól elforduló, emlékből és valóságból táplálkozó, spirituális töltésű, s legfőképpen politikamentes természetszemlélet határozta meg. S ez lett időtállóságának is a záloga.

6. előadás

Az új hivatalos művészet: a római iskola 2021. december 8.

Az előadás megtekintéséhez
olvassa be a QR kódot

A Trianon utáni magyar kultúrpolitikának az egyik fő célja volt, hogy a magyar művészet korábbi német és francia orientációja mellett mind a művészettörténeti kutatásban, mind a kortárs művészet tekintetében nagyobb szerepet juttasson az itáliai kapcsolatoknak. Ebbe a programba illeszkedett a római magyar akadémia művészeti ösztöndíja is, amely az 1920-as évek végétől a legtekintélyesebb ösztöndíjnak számított. Ezek az ösztöndíjasok

alkották az úgynevezett római iskolát, ami az 1930-as évektől fogva egy sajátos modernizmust képviselt és bizonyos tekintetben a neobarokk állami művészetnek is egyik alternatívája volt. Ez volt az utolsó olyan korszak a magyar történelemben, amelynek kultúrpolitikájában a modern művészet kitüntetett helyet foglalt el. (A sorozat 2022-ben folytatódott, további két előadással.)

Gróf Esterházy János emlékkonferencia
A rendezvény fővédnöke: Dr. Latorcai Csaba,
az EMMI közigazgatási államtitkára
2021. június 4.

A Klebelsberg Emlékház csatlakozott a mártírgróf születésének 120. évfordulója alkalmából az Esterházy János Zarándokközpont, a Pázmáneum Társulással és a Felvidéki Mária Mirjam Rádióval közösen hirdetett emlékévhöz, melynek célja, hogy programjaival, fohászaival és imáival támogassa gróf Esterházy Jánosnak (1901–1957) 2019-ben Krakkóban elindított boldoggá avatási eljárását. Továbbá, hogy mind többekkel ismertesse meg a gróf életét és tevékenységét, illetve ráirányítsa a figyelmet az Esterházy által tudatosan vállalt és képviselt keresztény értékrend napjainkat is meghatározó jelentőségére.

Program	
10:00	Köszöntő Dr. Kálmán Ernő káptalan, a Vitegszék Nigek Eplézet Alapítvány kuratóriumi elnöke
10:05	Fővédnöki megnyitó Dr. Latorcai Csaba, az EMMI közigazgatási államtitkára
10:15	A szlovákiai magyar kisebbség történelme 1918-tól az 1950-es évekig Dr. Dévényi Zoltán PhD, tudományos főmunkatárs (VERTAS Történetkutató Intézet és Levéltár előadása)
10:55	Kávészünet
11:15	Gróf Esterházy János – élete és mártírhála (1901. március 14. Nyitraiúják – 1958. március 8. Mirov) Dr. Molnár Imre Esterházy-kutató, szociológus, történész, diplomata előadása
11:55	Az ábrándok Esterházy János Zarándokközpont tervei barmeteti a tervező, baross Károly építész, (Esterházy) a V4 Eplézet Alapítvány kurátora
12:30	Búfékélő

A trianoni békediktátum aláírásának napján – egyben a Kárpát-medencében és világon szétszórta élő magyarok ünnepe, a Nemzeti Összetartozás Napján – megrendezett konferencia előadói felidéztek a Trianon után kisebbségi létbe taszított szlovákiai magyarság nehéz sorsát és küzdelmét. Ez a nap sokak életét változtatta meg gyökeresen, így gróf Esterházy Jánosét is. A felvidéki születésű és Trianon után is a szülőhelyén maradó gróf ekkor szembesült a kisebbségi lét megaláztatásaival, amelyek arra sarkallták, hogy felemelje szavát a mindenkor kisebbségben élők mellett és érdekében – legyenek azok magyarok vagy éppen szlovákok. Az 1945 utáni csehszlovák hatalom által halálra ítélt, majd a Szovjetunióba hurcolt, hitét mindvégig megőrző, a keresztény értékrendet tudatosan vállaló és ahhoz a szovjet és a csehszlovák börtönökben is töretlenül ragaszkodó Esterházy megítélése napjainkban nem egyértelmű. A személye által érintett országok – Magyarország, Szlovákia, Csehország és lengyel edesanyja révén Lengyelország – történészei között a mai napig viták zajlanak felőle, olykor egészen eltérő konklúziókra jutva. Az emlékházi konferencia célként jelölte meg gróf Esterházy János cselekedeteinek és szándékainak tisztázását és a folyamatok, nézetkülönbségek közelítését, illetve napjainkig érő tanulságainak feltérképezését.

A konferencia kísérőrendezvényeként láthatták az érdeklődők a „Gróf Esterházy János, a visegrádi nemzetek apostola és szenvedése” címmel megrendezett kiállítást is. A fotók és dokumentumok egyrészt a bemutatták a mártírhálált halt gróf életének eseményeit, másrészt a tiszteletére és emlékére a felvidéki Alsóbodokon épülő zarándokközpont építészeti terveit.

A konferencia előadásai és előadói:

Esterházy János élete és munkásságának jelentősége

Fővédnöki megnyitó előadás

Dr. Latorczai Csaba, az EMMI közigazgatási államtitkára

*Az előadás megtekintéséhez
olvassa be a ezt a QR kódot*

A szlovákiai magyar kisebbség történelme
1918-tól az 1950-es évekig

Dr. Dévavári Zoltán PhD, a VERITAS Történetkutató
Intézet és Levéltár tudományos főmunkatársa

*Az előadás megtekintéséhez
olvassa be a ezt a QR kódot*

Gróf Esterházy János élete és mártírhálála

Dr. Molnár Imre Esterházy-kutató, szociológus,
történész, diplomata

*Az előadás megtekintéséhez
olvassa be a ezt a QR kódot*

Az alsóbodoki Esterházy János Zarándokközpont
tervei és a Zoboralja vidéke

Istenes József építész, Érsekújvár (Szlovákia),
a V4 Építészeti Alapítvány kuratóriumi tagja

*Az előadás megtekintéséhez
olvassa be a ezt a QR kódot*

Gróf Esterházy Jánosra emlékező kiállítás

2021. szeptember 6. – 2021. szeptember 10.

Az Ars Sacra Fesztivál eseménysorozat programjához kapcsolódó rendezvény Esterházy János (1901–1957) születésének 120. évfordulójára emlékezett meg. A gróf Esterházy János a visegrádi nemzetek apostola és szenvedése címmel megrendezett kiállításon a fotók és dokumentációk egyrészt a bemutatják a mártírhaltalt halt gróf életének eseményeit, másrészt a tiszteletére és emlékére a felvidéki Alsó-bodokon épülő zarándokközpont építészeti terveit. Esterházy János boldoggá avatását 2019-ben, Krakkóban kezdeményezték az általa tudatosan vállalt és képviselt keresztény értékrendért kiálló magatartásának elismeréseképpen. Hitéhez a háborút megelőző években, majd a szovjet és a csehszlovák börtönökben töltött hosszú évek alatt is töretlenül ragaszkodott; érte az életét is feláldozta.

IRODALOM

Adalékok a két világháború közötti magyar irodalomhoz. Irodalmi előadások a Klebelsberg Emlékházban. Sorozatszerkesztő és előadó: Dr. Kollarits Krisztina irodalomtörténész.

A Klebelsberg Emlékház irodalmi előadásai a két világháború közötti magyar irodalmi élet sajátosságaira, a mai napig vitatott alkotóira, eddig kevésbé kutatott vagy éppen elfeledett témáira és alkotásaira kívánták felhívni a figyelmet. A három előadásból álló sorozat előadójának kutatási területe a 20. század első felének magyar irodalma. Tanulmányai és kritikái különböző irodalmi folyóiratokban jelentek meg, de önálló köteteket is jegyez, mint az „Egy bujdosó írónő – Tormay Cécile” (2010) és a „Csak szétszórt őrszemek vagyunk...” – Tanulmányok a Napkeletről (2014).

A háromrészes irodalomtörténeti sorozat a két világháború közötti magyar irodalmi élet sajátosságaira, olykor a mai napig vitatott konzervatív alkotóira, kevésbé kutatott vagy éppen elfeledett témáira és alkotásaira, kívánta felhívni a figyelmet. A pandémia miatt az első két előadás a facebook csatornán élőben közvetítve.

1. előadás

Az ápolónő, a hadiözvegy és a szalonhölgy

Az első világháború ábrázolása Tormay Cécile, Kaffka Margit, Szentmihályiné Szabó Mária műveiben

2021. május 12.

Az előadás megtekintéséhez
olvassa be a ezt a QR kódot

A Horthy-korszak nem érthető meg az 1918-1919-ben történtek ismerete nélkül. Az első világháború és az azt követő forradalmak éles választóvonalat jelentettek a gondolkodásmódban, a gazdasági és társadalmi viszonyokban. Az előadás egy sajátos szemszögből, a középosztálybeli nők nézőpontjából hozta közelebb e korszak eseményeit a spanyolnáthától a hadikórházak, a tömött katonavonatok és az erdélyi menekültek világáig, három írónő, Tormay Cécile, Kaffka Margit és Szentmihályiné Szabó Mária írásai alapján.

2. előadás

**Klebensberg Kuno irodalmi vállalkozása:
a Napkelet folyóirat (1923–1940)
2021. június 17.**

Az előadás megtekintéséhez
olvassa be ezt a QR kódot

A Nyugat folyóirat neve mindenki számára ismerősen cseng. Annál kevesebben hallottak a Klebensberg Kuno és Bethlen István által megálmodott, eredetileg a Nyugat ellenlapjának szánt Napkeletről. Pedig a folyóirat főszerkesztője, Tormay Cécile, majd Kállay Miklós a lap tizenhét éves fennállása alatt (1923–1940) számos jelentős írónak és kritikusnak kínált publikálási lehetőséget, elég talán csak Németh László, Szerb Antal, Hamvas Béla, Rónay György, Dallos Sándor vagy a Nemzeti Színház későbbi igazgatójának, Németh Antalnak a nevét említenünk. Az előadás egyszerre nyújtott betekintést a Napkelet történetébe és az 1920–1930-as évek pezsgő irodalmi életébe.

3. rész

**Egy sikeres nő a Horthy-korszakban:
Tormay Cécile az író, a szerkesztő és a közéleti ember
2021. szeptember 2.**

Az előadás megtekintéséhez
olvassa be ezt a QR kódot

A harmincas években Nobel-díjra felterjesztett Tormay Cécile nem csak korának sikeres írója, hanem egyben a Napkeletnek is a főszerkesztője, valamint a korszak legnagyobb taglétszámú női szervezetének a vezetője is volt. Élete egy páratlan női karriertörténet a Horthy-korszakban. Halála után utcát neveztek el róla és szobrot állítottak neki... Azonban 1948 után könyvei egy részét betiltották, személye és életműve feledésre ítéltetett.

A V4 Építészeti Alapítvány tisztelettel meghívja Önt, a Klebensberg Emlékházba
2021. szeptember 2-án, csütörtökön, 18:00 órára
(1028 Budapest, Templom utca 12-14.)

Egy sikeres nő a Horthy-korszakban:

Tormay Cécile az író, a szerkesztő és a közéleti ember

Adalékok a két világháború közötti magyar irodalomhoz, irodalomtörténeti sorozat 3. előadására

Előadó és sorozatszerkesztő: Dr. Kolláris Krisztina irodalomtörténész, kritikus, a Magyar Írószövetség tagja

A harmincas években Nobel-díjra felterjesztett Tormay Cécile (1875-1937) nem csak korának sikeres írója, hanem egyben a Napkeletnek is a főszerkesztője, valamint a korszak legnagyobb taglétszámú női szervezetének a vezetője is volt.

Élete egy páratlan női karriertörténet a Horthy-korszakban. Halála után utcát neveztek el róla és szobrot állítanak neki, majd 1948 után könyvei egy részét betiltják, személye és életműve lassan feledésbe merül.

Napjainkban művei újra olvashatók, személye és munkássága azonban meglehetősen vitatott. Tormay Cécile „erénye” és egyben „bűne” a műveiben jól kitapintható konzervatív gondolkodásmód, amely a Horthy-korszak értékrendjét is jellemezte.

Az előadás az író munkásságának sokoldalú, többévtizedes kutatómunkán alapuló, elfogultanságtól mentes bemutatására törekszik.

Tormay Cécile 1937

Magyar Nemzeti Múzeum Történelmi Fényképtára

A rendezvény ingyenes, a helyi korlátozott befogadóképesség miatt előzetes regisztrációhoz kötött!
Regisztrálni a v4@v4fund.archi email címen, vagy telefonon, a +36 70 3898720 -as számon, Albrecht Boldiánál lehet.

Rendező Veszprémi Négyek Építészeti Alapítvány - website: www.v4fund.archi, <https://klebensbergkastely.hu/esemenyek/> A

programválogatás jogát fenntartjuk. Az aktuális védelmi rendszabályokat kérjük betartani!
A rendezvényen videó- és fotófelvételek készülnek. Az előadás online közvetítése a Klebensberg Emlékház Facebook oldalán megtekinthető. A rendezvényekről készült összefoglaló anyagok, tanulmányok, videó felvételek a klebensbergkastely.hu és <http://v4fund.archi/horlapok> megtekinthetők.

A rendezvény támogatója a Nemzeti Kulturális Alap

Napjainkban ugyan művei újra olvashatók, de személye és munkássága meglehetősen vitatott. Tormay Cécile „erénye” és egyben „bűne” a műveiben jól kitapintható konzervatív gondolkodásmód, amely a Horthy-korszak értékrendjét is jellemezte. Az előadás az író munkásságának sokoldalú, többévtizedes kutatómunkán alapuló, elfogulatlanságtól mentes bemutatására törekedett.

FILMTÖRTÉNET

Az előadás megtekintéséhez
olvassa be a ezt a QR kódot

Adalékok a két világháború közötti magyar film történetéhez.

Zilahy Lajos, a filmember

Előadó: **Kurutz Márton**, a Magyar Nemzeti Filmarchívum
kutatási és gyűjteményi vezetője

2021. október 14.

A két világháború közötti negyedszázad a magyar filmgyártás egyik nagy korszaka volt, melyet meglehetősen jól ismerünk. De természetesen itt is akadnak még fehér foltok, kevésbé közismert érdekességek. Ezek egyike alighanem Zilahy Lajos íróhoz (1891–1974) kötődik, aki-ről kevesen tudják, hogy már írói pályája elején szoros kapcsolatba került a filmmel, hiszen több könyvéből is készült film. Így a Halálos tavasz című regényéből – Karády Katalin és Jávor Pál főszereplésével –, amely a két világháború közötti magyar filmgyártásának emblemikus alkotása lett. Zilahy nem csak megszokta, de meg is szerette az új médiumot, amelynek később gyártási folyamataiba is aktívan bekapcsolódott. Szinte egyetlen olyan alkotója volt a korszaknak, aki saját produkcióban gyártotta műveinek filmváltozatait. Nem csak Zilahy szerette a filmet, a film is szerette őt, mindaddig, amíg lehetett...

Zilahy Lajos, a filmember. Adalékok a két világháború közötti magyar film történetéhez

Előadó: Kurutz Márton, a Magyar Nemzeti Filmarchívum kutatási és gyűjteményi vezetője

Az előadás a 130 éve született és elsősorban íróként ismert Zilahy Lajos (1891–1974) filmes pályafutását mutatta be. A Horthy-korszak tagadhatatlanul legnagyobb sikerszerzőjének nem csak a Halálos tavasz című regénye, de minden más műve is számos kiadást és magas példányszámot ért el, drámáit állandó telt házzal játszották. De Zilahy nemcsak író volt, filmkészítő is: a magyar film felvirágoztatására Pegazus néven filmvállalatot alapított, amelynek első munkája a Halálos tavasz volt. A Karády Katalin és Jávor Pál főszereplésével készült film a háború előtti korszak filmgyártásának emblematikus darabja lett. Zilahy életét és filmes pályafutását mutatta be az előadó.

TÖRTÉNELEM VERITAS Esték

*Az előadás megtekintéséhez
olvassa be a QR kódot*

2021. május 19.

A 34. Nemzetközi Eucharisztikus Világkongresszus
jelentősége Magyarország nemzetközi megítélésének szempontjából

Előadó: **Dr. Ligeti Dávid PhD**, történész, tudományos főmunkatárs, VERITAS Történetkutató
Intézet és Levéltár

Az előadás a 2021-ben Budapesten megrendezett 52. Nemzetközi Eucharisztikus Világkongresszus tiszteletére és annak apropóján emlékezett meg az 1938. május 26-a és 29-e között szintén a magyar fővárosban megtartott 34. Nemzetközi Eucharisztikus Világkongresszusról. Ez az esemény nem pusztán a hazai katolicizmusnak, hanem egyben a Horthy-korszaknak is egyik legfontosabb ünnepévé lépett elő, hiszen ez utóbbi negyedszázados létezése során egyetlen korábbi vagy későbbi esztendőben sem vetült olyan kimagasló nemzetközi közérdeklődés hazánkra, mint ekkor. Az előadásban döntően az esemény magyarországi következményeit mutatja be az előadó, különösen tekintettel a trianoni kapcsolódási pontokra.

2021. június 2.

Nyolcvan éve történt.

Magyarország hadba lépése a Szovjetunió ellen 1941. június 27.

Kassa bombázása

Előadó: Professzor Dr. habil. **Szakály Sándor** DSc, történész, főigazgató,
VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár

Kik is bombázhatták Kassát? Véletlen vagy szándékos támadás történt? Felelőtlenség, avagy bűnös döntés? Megválaszolatlan kérdések, lehetséges válaszok.

80 ÉVE TÖRTÉNT.
MAGYARORSZÁG HADBA LÉPÉSE A SZOVJETUNIÓ ELLEN - 1941 JÚNIUS 27.

prof. Dr. habil Szakály Sándor DSc
a VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár főigazgatójának előadása
Klebelsberg Emlékház, 1028 Bp. Templom u. 12. - 2021. június 2. szerda 18 óra

Kik is bombázhatták Kassát? Véletlen vagy szándékos támadás történt?
Felelősség avagy bűnös döntés?
Megválaszolatlan kérdések, lehetséges válaszok.

Rendező V4 Építészeti Alapítvány - website: www.v4fund.archi, <https://klebelsbergkastely.hu/esemenyek/>

2021. szeptember 24.

Gróf Teleki Pál politikusi élete

Előadó: Prof. Dr. habil **Szakály Sándor** DSc, történész, főigazgató, VERITAS Történetszakértő Intézet és Levéltár

A két világháború közötti magyar politika, közélet és tudomány egyik meghatározó alakja 80 esztendeje, önkézzével vetett vége életének. Teleki Pál (1879–1941), a kiváló földrajztudós és a legnehezebb években vezető szerepet vállaló politikus munkásságát és annak jelentőségét mutatta be az előadó.

TÖRTÉNELEM

Magyarok temetője, Ó-Románia. A regáti magyarokról

2021. december 2.

Az előadás megtekintéséhez
olvassa be a ezt a QR kódot

Előadó: Dr. **Makkai Béla** PhD, Csc, egyetemi docens, a történettudomány kandidátusa, a Károli Gáspár Református Egyetem oktatója

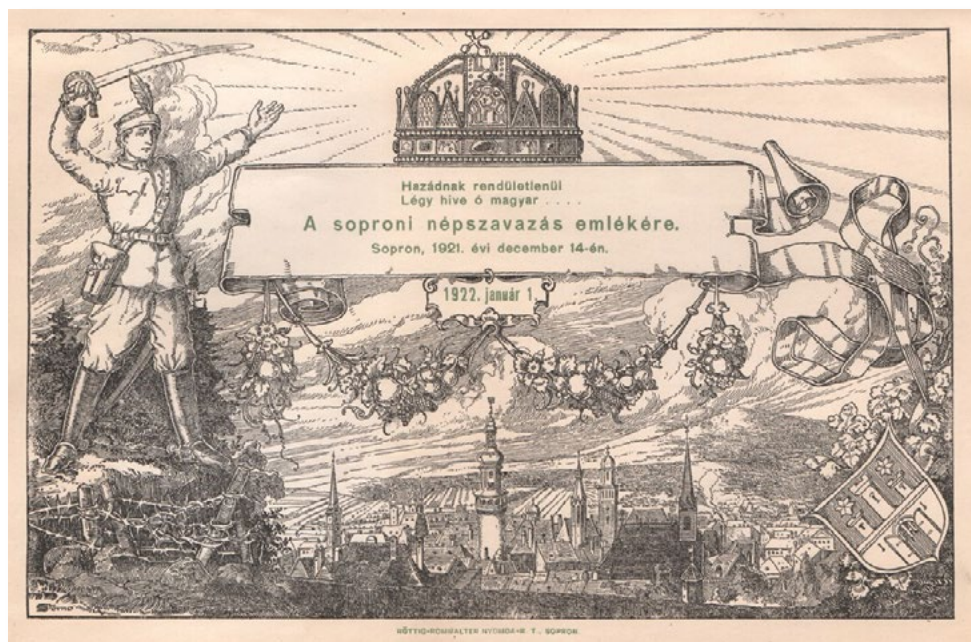
A peremmagyarság történetét harminc éve kutató előadó a Magyarok temetője – Ó-Románia. A regáti magyarság a dualizmus kori nemzetpolitikában címmel 2021-ben megjelent könyvében az ó-romániai társakció történetét dolgozta fel. E programmal a magyar állam a Kárpátok túloldalára távozott 100–150 ezrenyi, döntően székely polgárának nyújtott segítő kezét nemzeti azonosságtudata megtartásához: templommal, iskolával, anyanyelvű újsággal, ösztöndíjjal. Az ifjú Klebelsberg által kidolgozott munkaterv hosszú távú célja az volt, hogy az ország gazdasági erejének növekedésével lehetővé váljék a kivándoroltak visszatérése. Ez természetes ellensúlyt jelenthetett volna a nemzetiségi peremvidékek leszakadásának veszélyével szemben. A kötet a dualista korszak birodalmi átélésű nemzetfelfogását szembeesíti a „külmagyar” önszemlélettel a trianoni békediktátum centenáriuma, tetemes levéltári és sajtóforrás feltárásával. E munka révén árnyaltabb ismereteket szerezhetünk a modern kori nemzettudat formálódásáról, valamint a szörványgondozás és a szomszedságpolitika alakításáról is.

2021. december 15.

Előadó: Dr. habil. **Ujváry Gábor** CSc történész,
a VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár munkatársa

A történész azt a folyamatot tárta fel, melynek eredményeként az 1922. év XXIX. törvénycikk kimondta, hogy „Sopron sz. kir. város címere a »civitas fidelissima« jeligével egészített ki”. Az ezt előidéző 1921. december 14-i soproni népszavazáshoz, illetve magyar szempontból annak sikeréhez az Osztrák–Magyar Monarchia 1918-as felbomlásától hosszú és kacsaringós, diplomáciai csatározásokkal teli út vezetett. Ennek bemutatására vállalkozott az előadás.

KLEBELSBERG NAPOK

Gróf Klebelsberg Kuno november 13-i születésnapját évek óta ünneplik a pesthidegkútiak. A november 8-a és november 14-e közötti egy héten számos esemény szólt az egykori miniszterről és koráról; a megemlékezésekbe több programmal a Klebelsberg Emlékház is bekapcsolódott.

Klebsberg népiskolái.

Hogyan folyt a tanítás az alföldi tanyavilágban?

Előadó: Dr. **Sanda István Dániel**,

egyetemi docens, az Óbudai Egyetem Trefort Ágoston Mérnökpedagógiai Központ oktatója

2021. november 10.

A Klebsberg Napok rendezvénysorozat programja.

Dr. Sanda István Dániel neveléstörténész hosszú évek óta kutatja annak az ötezer iskolaépületnek (tanteremnek és tanítói lakásnak) a történetét, amelyeket Klebsberg Kuno kultusz-miniszter kezdeményezésére, 1926–1930 között, alig öt év alatt építettek fel az ország legszegényebb területein, elsősorban az alföldi tanyavilágban. Mit jelentett ezeknek az iskoláknak a megjelenése a környéken élő gyermekek alapfokú oktatásában? Milyen szempontok alapján választották ki az adott helyszínre a legmegfelelőbb épületet a tucatnyi, igen gondosan tervezett típusú közül? Hogyan és milyen építőanyagokból épültek, milyen volt a tantermek berendezése? Mit jelentettek ezek a tanítói lakással egybeépített iskolák az ott tanítók társadalmi megítélése szempontjából? Számtalan kérdés, amelyekre az előadó korabeli dokumentumok: tervek, fotók és műszaki leírások, illetve a legmodernebb technikával készített 3D animációk segítségével adott válaszokat.

Hóman Bálint történészi és politikusi megítélése napjainkban

Előadó: Dr. habil. **Ujváry Gábor** CSc történész,

a VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár munkatársa

2021. november 11.

A Klebelsberg Napok rendezvénysorozat programja.

Az utóbbi évtized leghevesebb emlékezetpolitikai vitáját – amelybe még Barack Obama, az USA elnöke is bekapcsolódott – Hóman Bálint személyének megítélése váltotta ki. Amíg Hóman kiváló történészi teljesítményét alig vitatta bárki is, addig politikusként hozott intézkedéseit heves támadások érték. Néhányan kizárólag 1938 és 1942 közötti tevékenysége alapján ítélték meg a munkásságát, akkori antiszemita kijelentéseit a középpontba állítva. Az előadás a fekete-fehér történelemszemlélet buktatóira kívánta felhívni a figyelmet Hóman Bálint ellentmondásos életpályájának a bemutatásával.

A Klebelsberg Kuno-díj 2021. évi díjazottjának,

Roboz Etelka nővérnek a köszöntése

2021. november 13.

*Az előadás megtekintéséhez
olvassa be a QR kódot*

A Klebelsberg Napok zárónapjára két programmal is készült a Klebelsberg Emlékház. Az egyik a Klebelsberg-díjjal kitüntetett Roboz Etelka nővér köszöntése volt. A díjat 1992-ben Pesthideg Városrész Önkormányzata hozta létre a városrész érdekében tevékenykedők elismeréséért. A civilekből álló döntőbizottság a 2021. évi díjat díjazott Roboz Etelka nővérnek, a Segítő Szűz Mária Leányai Don Bosco Nővérek rend tagjának ítélte és felemelő ünnepség keretében a Klebelsberg Kultúrkúriában adta át. A nővér még a kommunista időkben, titokban lépett be a rendbe, amely csak 1990-ben kezdhette meg újra hivatalosan magyarországi működését. Etelka nővérnek nagy szerepe volt a rend újjászervezésében, valamint hidegkúti működésének, elsősorban oktatási feladatainak az ellátásában. A településen végzett több évtizedes szolgálata során sokan kerültek megértő és megbocsájtó személyiségének, bölcsességének a hatása alá.

A nővért a díj átadásának másnapján egy szeretetünnepség keretében látta vendégül a Klebelsberg Emlékház. A díjazottat köszöntötte dr. Górh Csaba, az Emlékház tulajdonosi körének a nevében, és laudálta Csere István, a Pannonhalmi Főapátság Máriaremete-Hidegkúti Általános Iskolája igazgatója: mindketten mély tisztelettel és szeretettel beszéltek a nővér munkásságáról és személyiségének különös varázsáról.

ÉLETUTAK

Gróf Klebelsberg Kunóné Botka Sarolta élete

Előadó: Nagy Gyöngyi történész, PhD hallgató,
a hódmezővásárhelyi Szőnyi Benjamin Református Általános Iskola tanára
2021. november 13.

A Klebelsberg Napok rendezvénysorozat programja.

Az előadó Klebelsberg Kuno életének talán legfontosabb szereplőjét, a miniszter feleségét mutatta be. A házaspár 32 éven át, Klebelsberg haláláig élt boldog, kiegyensúlyozott életet. Sarolta asszony mindvégig igyekezett nyugodt háttérrel biztosítani az államigazgatásban egyre magasabb tisztségeket betöltő férje számára, és időközben maga is vállalt közeleti szerepet. Az előadás Botka Sarolta életének egy kevésbé köztudott, ám annál fontosabb mozzanatra, közszereplői munkásságára is felhívta a figyelmet. Botka Sarolta egyik alapítója volt a Magyar Asszonyok Nemzeti Szövetségének (MANSZ), a szervezet kulturális osztályát egy évtizeden át vezette. A szövetség tevékenységének köszönhetően jött létre 1923-ban a fővárosi felsőoktatásban tanuló leányok számára szállást biztosító leányotthon, amely Klebelsbergné keresztnévét vette fel. Később a Sarolta Kollégium – amely a MANSZ 1945-ös feloszlásáig működött – minden szemeszterben kilencven leálynak biztosított lakhatást és teljes ellátást. Klebelsberg Kuno 1932-ben bekövetkezett halála után az özvegy a pesthidegkúti otthonukban maradt, amit 1949-ben, 48 órán belül kellett elhagynia. 1951-ben a Békés megyei Okányba telepítették ki, ahonnan a csanádi püspök, Hamvas Endre közbenjárására költözhetett Szegedre. A püspökség oltalmában

*Az előadás megtekintéséhez
olvassa be a ezt a QR kódot*

itt élte élete utolsó éveit, és itt is halt meg 1964-ben. Az 1930-as években kezdett bele emlékirataiba, amelyet élete legvégén fejezett be. Visszaemlékezése fontos dokumentuma a kornak, de egyben Klebelsberg Kuno személyiségéről számos, kevésbé köztudott részletet is elárul.

KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG NAPJAI

Kulturális Örökség Napjai
Látogatás a Klebelsberg-kastélyban
2021. szeptember 19.

Az előadás megtekintéséhez
olvassa be a QR kódot

Járjuk be együtt Klebelsberg Kuno egykori otthonát! Végigvezetjük önöket a helyreállított szalonon, megmutatjuk az újrakezdő könyvtárat, bejárjuk a Vendégház tereit, és sétát teszünk a kastélyt övező parkban is. Mindeközben megismertetjük Önöket a hihetetlen munkabírású miniszternek a trianoni békediktátum utáni nehéz években a nemzet kulturális felemelkedése érdekében kifejtett tevékenységével.

A fenti néhány soros felhívással a Kulturális Örökség Napjai országos eseménysorozathoz kapcsolódóan invitálták az érdeklődőket a Klebelsberg-kastélyba a V4 Építészeti Alapítvány munkatársai, akiknek vezetésével megtekinthették az épületet, annak parkját és mindeközben megismerhették az épület egykori tulajdonosának, gróf Klebelsberg Kuno (1875–1932) vállals- és közoktatásügyi miniszternek az életét és munkásságát is. Gróf Klebelsberg Kuno, a két világháború közötti időszak kiemelkedő politikusa és felesége 1923-ban vásárolta meg a pesthidegkúti birtokot, ahol eleinte csak kora tavasztól késő őszig, később pedig teljes éven át laktak. A főépületében alakították ki személyes otthonukat, melynek földszinti szalonjában, négyezer

kötetes könyvtárában, kis dolgozószozájában, valamint közel egyhektáros parkjában fogadták a kor neves személyiségeit: hazai és külföldi politikusokat, tudósokat és művészeket.

Az épület megsínylette az idők viharát; érdekes módon a második világháborút kevésbé, mint a kommunista hatalomátvételt és a szocialista időket. Az 1945 után számos célra használt épületegyüttes a kétezres években magánkézbe került és hosszabb ideig lakatlanul állt; a már-már lebontásra ítélt kastélyt végül 2008-ban vásárolta vissza a magyar állam. 2015-ben kezdődtek meg benne azok a rekonstrukciós munkálatok, amelyeknek köszönhetően megújult és két évvel később megnyílt az eszmei és szellemi értelemben is fontos épület. Az egykori miniszteri lakban a Klebelsberg Emlékház, a további épületekben a hotelként működő Klebelsberg Vendégház található.

vallás- és közoktatásügyi miniszter 1922-1931

<https://klebelsbergkastely.hu/>